

“Charles Darwin no és un afer familiar: pertany al món sencer”



FRATIS I CAMPS

“La teoria de l'evolució ens dóna claus imprescindibles per a comprendre com funcionen les coses”

Emma Darwin duu amb orgull el nom de la rebesàvia i el cognom del rebesavi: diu que potser la tenacitat li ve de mena, però recorda que, en el seu cas, l'empenta creativa no s'ha encarat a la ciència sinó a la literatura. I que totes dues dedicacions reclamen una mentalitat oberta.

Us prova, això de viure amb un cognom tan famós?

—A la vida diària, no es nota gaire. I, al capdavall, no puc pensar què deu ser no tenir-lo, perquè sempre l'he dut amb mi... [Riu.] De vegades sembla que el món tingui assumit que els descendents de Charles Darwin n'hem d'haver heretat el cervell científic, però ja veus que jo, per exemple, no en sóc pas, de científica. Ni tampoc ho són la majoria dels meus familiars: hi ha pintors i poetes i músics i banquers i gent de lleis... una mica de tot. És clar que, si ets escriptora, un nom com el meu és útil perquè la gent se'n recorda. Fer-te un espai en el món de l'art és tota una lluita.

—L'altre dia, a València, una dona que s'havia fet una foto amb vos després comentava: “És el màxim de prop de Darwin que seré a la vida”!

—[Torna a riure.] Et fa sentir estranya, això... Potser si jo l'hagués conegut (cosa impossible per pura cronologia) o fos una experta en la seva obra ho entendria més. Però en realitat (ja m'ho han calculat) tot just en dec tenir un 2% dels gens (o un 3%, si comptem que Emma i Charles eren cosins). Encara que no sigui gran cosa per aconseguir que algú se senti a prop de Charles Darwin, si hi ha gent que ho vol pensar... per què no? Ara recordo un moment curiós, quan restauraven Down House, en què el curador em va dir: “Ah, sempre havia volgut conèixer Emma Darwin...!”

—Us en deuen haver passat de tots colors...

—Què li pots respondre a algú que se't queda mirant molt fixament i et deixa anar: “Darwin, Darwin... No va ser el que va descobrir la llei de la gravetat?”

—Ostres... En el vostre cas, val a dir-ho, teniu nom i cognom amb història. No deu ser pas casualitat, que us anomeneu Emma...

—No, és clar... Fins fa uns anys, en què part de l'atenció pel personatge ha passat també a la seva família, la muller de Charles Darwin no era pas cap personatge gaire conegut. De tota manera, potser sí que mantenim una autoconsciència familiar que, si bé era prou comuna al segle XIX, ja no ho és tant actualment. Nosaltres, per exemple, tendim a repetir determinats noms: Erasmus, que és molt estrany a Anglaterra, no ho és a la meua família; i a mi em van posar Emma perquè hi havia dos volums de les cartes d'Emma Darwin prop del llit de la meua mare quan vaig néixer. També tenim alguna altra tradició: quan cercava de trobar què fan actualment els meus cosins, vaig telefonar a la meua tia política, Angela Darwin, vigorosa paladina de la família: resulta que abans de casar-se es deia Angela Huxley i és, per tant, descendent de l'anomenat *bulldog de Darwin*, el seu fidel amic i defensor, Thomas Huxley.

—I de Charles, encara n'hi ha, a la vostra família?

—El meu avi es deia Charles Darwin, va néixer el 1885 i em sembla que devia ser el darrer moment en què encara podies posar Charles a un infant que duia el cognom Darwin. Però bé... la meua germana es diu Carola, que, al capdavant, és una forma de Charles.

—Sigueu com vulgueu, la figura de Charles Darwin us continua ben present...

—Sempre hi ha històries de família, però és una figura tan gran que et fa sentir que en realitat és de tothom. Especialment dels científics. I ara que he conegut apologistes de Darwin com Juli Peretó o Antonio Lazcano, puc dir que ells coneixen Darwin pla més, i d'una manera més profunda, que no pas jo mateixa. Podem dir que Charles Darwin no és un afer familiar: ell pertany al món sencer.

—No heu tingut mai la temptació de dur a terme alguna mena de *viatge del Beagle*, com va fer el vostre rebesavi?

—No... en realitat em sembla que no tinc pas un esperit gaire mariner.

—En això us hi assembleu.

—[Riu.] Em sembla que es marejava prou, sí... De tota manera, sí que seria

interessant d'acostar-se a contemplar allò que ell va veure...

—Com a escriptora que sou, no heu pensat d'incorporar-lo a cap novel·la?

—La meua agent literària voldria que ho fes, perquè preveu que això ajudaria a vendre. En realitat, voldria que jo escrigués una novel·la sobre Emma, però a mi em sembla que en sabem massa, d'ells: un escriptor ha de menester espai entre els fets històrics per a poder imaginar. En el cas d'Emma, o, naturalment, de Charles, sento que jo no voldria canviar els fets que coneixem... I, per tant, què hauria d'escriure? Sobre els vestits que duïen? Jo no ho vull fer, això. De tota manera, sí que he aprofitat parents per crear personatges.

—Ah, sí?

—A *The Mathematics of Love*, per exemple, com que m'hi calia un metge, el vaig manllevar de Robert Darwin, el pare de Charles, que n'era un de molt bo. És el privilegi dels escriptors de ficció: remoure els fets per adaptar-los a les nostres necessitats. També vaig fer-hi sortir Thomas Wedgwood, oncle de Charles i d'Emma, un home que, si no hagués mort tan jove, després d'una vida pregonament trasbalsada per malalties físiques i mentals, probablement hauria arribat encara més lluny: va teoritzar àmpliament sobre les idees de temps, espai i visió, va realitzar experiments d'òptica amb Humphrey Davy (va ser dels primers a experimentar en fotografia, amb allò que va anomenar "dibuixos del sol"), va debatre de poesia i del món natural amb Wordsworth, va donar suport al poeta Coleridge...

—Sou descendent de George Darwin, el cinquè fill de Charles i Emma. Hi té res a veure, que fos matemàtic, amb el títol de la vostra primera novel·la?

—[Un somriure divertit.] No pensava pas especialment en això, en posar-hi el títol. Només volia dir que l'amor no és res que es pugui expressar amb simple aritmètica, sinó que necessita matemàtica complexa. Per això em vaig quedar una mica sorpresa quan a la traducció a l'espanyol van titular *La aritmètica del amor*...

—Si en fan traducció al català els ho podeu advertir...

—Sí.

—Sovint heu reflexionat sobre el pensament creatiu...

—Considero que no hi ha cap separació entre el sentiment i l'amor i l'emoció, d'una banda, i les matemàtiques i la ciència, d'una altra. Penso que és ben difícil de fer-hi una divisió estricta i que, en realitat, totes dues bandes treballen juntes. Has de preguntar-te el perquè de les coses, i ser volenterós i constant, també; has de tenir un corpus important de coneixement racional i lògic, i sentit de l'observació. Però igualment necessites una mentalitat oberta per a rebre les idees que sembla que apareguin de cop. M'agrada molt, per exemple, aquell moment en què Charles Darwin concep i dibuixa l'arbre de la vida: és que en realitat li arriba com una imatge, el veu! Una imatge sustentada en evidències i estudi, però una imatge, al capdavant.

—Hi ha, diguem-ne, *mètode científic* per a escriure novel·les?

—Bé... un escriptor gasta molt de temps observant, escoltant, mirant... si és que vol escriure coses que tinguin l'aire fresc de la vida. Igual com feia Charles Darwin, al capdavant: no extreure ràpidament conceptes, sinó observar i reflexionar. I també cal que tinguem una mentalitat molt oberta. I després hem de ser capaços d'ordenar i donar sentit a allò que hem vist, a allò que pensem, per fer-ne alguna cosa coherent. De fet, també el científic ha de donar forma a les observacions, el procés i les conclusions, i acaba construint una narrativa. Una creació és una narrativa, quelcom que té un començament, un nus i un desenllaç, amb una relació lògica, i que acaba essent una unitat que, de fet, és més que la suma dels elements separats que la conformen. Pots trobar-ho igualment en una novel·la i en una equació. Essencialment.

—Senyora Darwin, per què penseu que és important, actualment, saber la teoria de l'evolució?

—Perquè és clau per a comprendre els mecanismes de la vida. No es tracta tan sols dels dinosaures, sinó de comprendre qui som i com funcionem, nosaltres i el món que ens envolta. És important d'analitzar les implicacions de l'evolució a l'hora d'entendre d'on venim i què hi fem, aquí. Hem de comprendre com funcionen les coses per saber què passa. I la teoria de l'evolució ens dona claus imprescindibles per a assolir-ho.

Núria Cadenes